

A VILÁGIAK MEGVÁLTOZOTT KAPCSOLATA A PAPSÁGGAL ÉS A PAPOKKAL

A papság mint intézmény már hosszabb idő óta elveszítette autokratikus jellegét. Amikor ezt a szót mai értelmé szerint használjuk, nem a papok közössége mint egység jut eszünkbe, hanem maga az Egyház. Az Egyház pedig az első, még nagyobb mértékben a második világháború után Krisztus példáját követve apostoli jellegét igyekszik kidomborítani.

Ennek a gyökeres változásnak, vagy hogy a helyesebb szót használjuk, újabb értékelésnek következményeként a világiaknak a papsággal és a papokkal való kapcsolata is megváltozott: a testvériség és egyenértékűség egységes szelleme jellemzi. De ez nem azt jelenti, hogy a kölcsönös tisztelet és megbecsülés ennek a változásnak áldozatává vált.

A század elején még a plébános az utcán, a családlátogatásoknál egyformán megközelíthetetlen volt. És ezt nem is írhatjuk a papok személyi magatartásának terhére: ez volt a korszellem és a papnak ehhez kellett alkalmazkodnia. Elképzelhettünk-e abban az időben olyan „profán” aktust, hogy papunkat tegezzük, hogy barátságosan vállára tegyük kezünket?

Ahogy az Egyház apostoli hivatását követve, működését nem szorítja csak a templomra és az ezzel egyértelmű működési térre, a papok sem maradtak az Úr házában hűvös védelmében, hanem kiléptek a mindennapi életbe, vállalva annak minden előnyét és hátrányát, szabadságát és veszélyét.

Egy világi ember figyelni papját

Amikor ebben a cikkben a „világi ember” szót használom, nem azt az embert értem rajta, akinek a keresztségen kívül semmi további kapcsolata nincs a vallással, hanem azt, aki legalább is igyekszik vallásos életet élni. Továbbá elsősorban itteni honfitársaim között szerzett tapasztalataimat tartom szem előtt.

Régebben a fiúkba valahogy beleverték a latin nyelvű szentmise állandó részeinek szövegét, különös tekintettel a ministrálásra, és a ministráns hol értette, hol nem a szavakat, de nem fogta fel az értelmet. A nők már eleve ki voltak zárva ebből, számukra nem maradt más, mint mise alatt rózsafüzért morzsolni, az imakönyv lapjait forgatni, vagy elmélkedni. Mindez távolabb vitte őket a szentmisén való részvételtől. Ma a hívők valóban résztvesznek és részt kapnak a szentmiséből. A titkok titka, az átváltozás szavainak anyanyelven történő kiejtése a világi ember lelkének mélyéig hatolt és maradandó eredményt ért el. Megszűnt a szentmise alaki misztikuma.

A világi ember azzal a ténnyel, hogy az új liturgia szellemében nemcsak mint ministráns lép a szentélybe, hanem mint az Úr igéjének felolvasója, a felajánlási áldozatot jelképező kehely, ostya, bor és víz átnyújtója, közvetlen

és személyes kapcsolatba kerül papjával a legfontosabb helyen, az oltár előtt. Ennek természetes következménye az, hogy figyelni papját, mert amint ő maga is lényeges lelki változáson megy át, ezt várja papjától is. Különösen kettőjük személyi kapcsolatában.

A régi világban a legtöbb ember papjában csak a cím, rang és méltóság megtestesítőjét látta, és a rosszakaratúak szerették fitogtatni tanultságukat annak a régi római közmondásnak hangoztatásával: „augurus augurum videt, ridet” — a pogány papi rend tagja, ha a másikkal találkozik, nevet, Ez azt akarja mondani, hogy a papok a szemfényvesztés játékát mutatják a népnek, magukban meg nevetnek áldozatukon.

A ma világi embere őszinte és mély betekintést nyerve az egyházi életbe, látja, hogy amit papja bemutat, amit prédikál és ami szerint működik, nem szemfényvesztés, hanem valóság, vérből és szellemiségből alkotott élet. Így az eddig megkövetelt tisztelet és nagyrabecsülés őszinte, spontán érzéssé alakul át benne, és ráveti fényét papja társadalmi életére is.

A pap a társadalomban

A papok élete a templomon és az ezzel kapcsolatos szolgálaton kívül minden időben izgatta a világiak fantáziáját. Ebben a kis tanulmányban szándékosan mellőzöm azoknak a világiaknak véleményét, akik kezdettől fogva elvből ellenséges érzülettel vannak a papokkal és a papsággal szemben. A dialógus ezekkel szerintem a jelenlegi körülmények között nem időszerű. A mélyen vallásosak a vonal másik végén kérdés és kétkedés nélkül elfogadják, amit az Egyház eléjük tár. Ők pillanatnyilag nem jelentenek problémát.

A nagyobbik rész azokból a világiakból áll, akik az emberi értelem természetes hajlamai alapján többet, meggyőzőbbet akarnak tudni papjuk társadalmi életének problémáiról is.

Tisztában vannak azzal, hogy a pap is olyan bűnös ember, mint ők, a kísértéseknek talán még fokozottabb mértékben kitéve. Különleges hivatással, különleges célokkal élni a mai úgynevezett „engedékeny társadalomban” úgy, hogy őt magát is el ne sodorja, a papnak igen nehéz feladata.

A figyelő világi ember tisztán látja ezt. Egy kis statisztikai kutatás meglepő eredményt hozott. A sorok írója száz férfit és asszonyt kérdezett meg 18 és 65 év között: helyesnek tartja-e papok aktív bekapcsolódását a társadalmi életbe? 89 megértő és támogató választ kapott. A másik kérdésre: befogadja-e egyenlő rangú társnak a társadalmi életben, a válasz ugyanolyan arányban igen volt.

Sokszor volt alkalmam különböző társaságokban megfordulni, ahol a pap állandó látogató volt. Egyedülálló élménynek bizonyult látni és hallani, hogy a társaság fiatalabb tagjai a kezdeti tartózkodás után mennyire feloldódtak és szinte percek alatt magukkal egyenrangúnak ismerték el, anélkül, hogy gúnyorosakká váltak volna. Hangsúlyoznom kell az egyenrangúságot, mert a

fiatalok azelőtt a paptól tartózkodtak, idegennek, kevesebbnek érezték. Hogy milyen nehéz ezt az akadályt ledönteni, áthidalni, azt a lelkipásztorok tudják legjobban.

A legégetőbb társadalmi kérdés: a papi nőtlenség

A papok bekapcsolódása a társadalmi életbe magával hozza a szabadabb érintkezést a nőkkel. Ezért a világiak szemében a papok legégetőbb társadalmi problémája a papi nőtlenség.

Tudunk azokról a viharokról, amik a holland papságot rázták meg néhány hónappal ezelőtt, de tévedés volna azt hinni, hogy ez csak Hollandiát érintette. A hullámok olyan messzire is elcsaptak, mint Ausztrália.

Ahol vegyes társaság van, a beszéd elkerülhetetlenül erre a kérdésre terelődik. Különösképpen a társaság női tagjai szegeznek a pap melléne a kérdést és választ, azonnali választ akarnak. Fől kell készülnie a válaszadásra, oylanra, ami nem kitérő, habozó, semmitmondó. A fiatalság ilyen válasszal nem elégszik meg.

A kérdés felmerült az egyik ausztrál papi konferencián is. Erre az adott okot, hogy az egyik egyházmegyében két anglikán lelkész vette fel a katolikus vallást és teljes papi jogokat és privilégiumokat biztosítottak nekik annak ellenére, hogy nősek voltak. Ennek a konferenciának nem volt ugyan határozathozatali joga, de az egyik felszólaló megjegyzései után erre a következtetésre juthattunk: A konferencia a probléma emberi megvilágítását figyelembe veszi, de az a határozott válasza, hogy az Egyház hivatalos álláspontja ebben a kérdésben köztudomású és a papnak kötelessége magát ehhez tartani még akkor is, ha kételyei volnának.

Ennek a megállapításnak az az alapja, hogy a pap maga is ember lévén, emberi szemmel, de isteni ihlettséggel kell hogy nézze a papi mívoltot, részben mint szentséget, részben mint hivatást, de semmiképpen sem mint szimpla foglalkozást, megélhetési lehetőséget.

Tehát a papnak a nőtlenséggel kapcsolatban feltett kérdésekre válaszolva először tisztáznia kell a világiak (és néha saját lelkiismerete) előtt is, hogy a papi állapotot egyszerű foglalkozásnak, vagy hivatásnak tekinti-e? Meg kell győznie hallgatóit, hogy papnak lenni hivatás, annak minden kritériumával, mint odaadás, áldozatkészség, lemondás, hogy csak a három legfontosabbat említsem. Ha ez sikerül, akkor a válasz a papok nőtlenségéről is világos: Krisztus követésének az áldozat, az egyébként isteni szándékkal beiktatott házaseletről való lemondás egyik lényeges kelléke. Más kérdés a késői hivatásokkal járó rendkívüli állapot.

Meglepően hangzik, de tény, hogy a világiak nagy többsége elfogadja ezt az érvet és természetesnek találja, hogy a pap nőtlen maradjon. Vannak olyanok, akik ezt mint erényt fogják fel, mások meg áldozatnak, tehernek neve-

zik, amit a papnak éppúgy vállalnia kell, mint a polgári életben a házastársaknak is sok-sok áldozatot kell vállalniuk. Az anyák ezt az áldozathozatalt természetesnek veszik, az apákkal már több probléma van, de ők is elfogadják, esetleg mint terhet. A pap helyzetében ez világos: a pap hitvese az egyházköztség, vagyis az Egyház kíván meg tőle szolgálatokat, áldozatot. És ha sokszor nagyok is problémái, nehezek is az áldozatok, de megéri, mert ha hivatását komolyan vállalja, áll rá a krisztusi mondás is: „Az én igám édes, az én terhem könnyű” (Mt 11, 12).

Béky Gellért

A PAP ISTENE

A) Istenből élni

1. Newman szerint a vallás Isten nélkül csak olyan, mint a szülők iránt való szeretet szülők nélkül. Mit is érne a gyermeked bizalom és vonzódás meg a tisztelet, ha a szülők nem léteznének, sem itt, sem a másvilágon? Így a pap egész élete és tevékenysége is értelmetlen, ha nem Isten az éltető ereje. Nem holmi elméletbeni Isten, vagy afféle klerikális pártjelige, hanem az élő Isten, Akiről az Írások szólnak.

Hisz-e a pap csakugyan Istenben? Valakitől hallottam, hogy kiskorában folyton a papot figyelte a prédikáció alatt és közben egyre azon járt az esze, vajon hisz-e ez valóban abban, amit a híveknek mond. Bizony nem ártana feltenni magunknak is néha-néha ezt a fölöslegesnek tűnő kérdést: hiszünk igazán Istenben, az élő Istenben?

Vagy ki tudja, hátha a papra is áll, amit Kierkegaard jegyzett be naplójába a teológusokról: szerfelett belemelegednek a kereszténység „témájába”, ahelyett, hogy beleélnék magukat, önmagukra találnának benne. Istenbe is bele lehet melegedni, mint beszédtemába. De csak a jó Isten annak a megmondhatója, hogy vajon hányunknak igazán élet és élmény az Isten . . .

2. Mintha még most is magam előtt látnám és hallanám volt noviciusmesterünket, ahogy biztatott bennünket: „testvérek, nagy fogalmat alkossanak maguknak Istenről!” Úgy mondta ezt, mint az, aki egy egész életre való programmal szeretné feltarisznyázni tanítványait.

Teológiai tanulmányaim folyamán, no meg itt Japánban sokszor eszembe jutottak ezek a keresetlen szavak. Plátó Isten helyes ismeretében, az Istenről alkotott tiszta fogalomban látta az emberi élet legkomolyabb, minden más kérdést megelőző problémáját.

3. Milyen fogalmunk van Istenről? Egy régi görög tudós azt állította, hogy ha az oroszlánoknak istenük volna, minden bizonnyal oroszlánnak ábrázolnák. A barbárok istenei maguk is barbárok szoktak lenni. A hirtelenharagú, hevesvérű népek istene bosszúálló, nagymérgű hadúr. A